

УДК 342.951:351.82+355.133.4

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-157-162

Рябовол Максим Сергійович,
аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: lryabovol8@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0004-2869-2405>

МЕТА, ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті на основі системного підходу адміністративно-правовий статус військовослужбовця Збройних Сил України розглянуто як комплексне утворення зі складною структурою, що охоплює різні складники, характеристики осіб, яка проходить військову службу у Збройних Силах України. Мета статті – визначити поняття, розкрити сутність, а також систематизувати принципи адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ як невід’ємного складника адміністративно-правового статусу цієї категорії осіб. У результаті проведеного дослідження, на основі аналізу відповідного законодавства й наукових праць з проблематики статті, ми дійшли таких висновків. Адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ – це різновид адміністративної відповідальності, до якої можуть притягуватися чітко визначені законом суб’єкти – власне військовослужбовці ЗСУ, а також спеціальні суб’єкти – військові службові особи. Адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ настає за вчинення військового адміністративного правопорушення – протиправної винної (умисної або необережної) дії чи бездіяльності військовослужбовця, за яку передбачено адміністративну відповідальність, визначену главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» КУпАП. Метою адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ є забезпечення військового правопорядку (порядку проходження/ несення військової служби) та захист його від правопорушень. Адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ ґрунтується на узгодженій сукупності, системі принципів, серед яких: законність, неможливість подвійного притягнення до адміністративної відповідальності за одне й те саме військове правопорушення, індивідуальний характер, гуманізм, співмірність провини і стягнення, визначення суб’єктів відповідальності та проступків, за вчинення яких вони можуть бути притягнутими до адміністративної відповідальності.

Ключові слова: військовий обов’язок, військова служба, адміністративно-правовий статус військовослужбовців, військове адміністративне правопорушення, військовий правопорядок (порядок проходження/ несення військової служби).

Ryabovol M. PURPOSE, CONCEPT, ESSENCE AND PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY OF MILITARY OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

In the article, based on a systemic approach, the administrative-legal status of a serviceman of the Armed Forces of Ukraine is considered as a complex entity with a complex structure, covering various components, characteristics of persons who are serving in the Armed Forces of Ukraine. The purpose of the article is to define the concept, to reveal the essence, as well as to systematize the principles of administrative responsibility of servicemen of the Armed Forces as an integral component of the administrative and legal status of this category of persons. As a result of the conducted research, based on the analysis of the relevant legislation and scientific works on the issues of the article, we reached the following conclusions. Administrative responsibility of military personnel of the Armed Forces of Ukraine is a type of administrative responsibility to which entities clearly defined by law can be brought – actually military personnel of the Armed Forces of Ukraine, as well as special entities – military officials. The administrative responsibility of servicemen of the Armed Forces of the Armed Forces arises for the commission of a military administrative offense – an illegal (intentional or negligent) action or inaction of a serviceman, for which administrative responsibility is provided, defined in Chapter 13-B «Military Administrative Offenses» of the Code of Administrative Offenses. The purpose of the administrative responsibility of servicemen of the Armed Forces of Ukraine is to ensure military law and order (the order of military service) and to protect it from violations. The administrative responsibility of servicemen of the Armed Forces of Ukraine is based on an agreed set of principles, including: legality, the impossibility of double administrative liability for the same military offense, individual character, humanism, proportionality of guilt and punishment, definition of subjects of responsibility and misdemeanors, the commission of which they can be brought to administrative responsibility.

Key words: military duty, military service, administrative and legal status of military personnel, military administrative offense, military law and order (order of military service).

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 17 Конституції України, «Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України» [8]. Цей конституційний припис деталізовано в Законі України «Про Збройні Сили України», згідно з ч.ч. 1-2 ст. 1 якого, саме це військове формування забезпечує стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у

випадках, визначених законом, а також бере участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом [12].

У зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України Указом Президента України, відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 106 Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану», було уведено воєнний стан (Указ затверджено Законом від 24.02.2022 № 2102-IX з подальшими змінами щодо продовження дії воєнного стану) [10]. За таких умов, значення Збройних Сил України (далі – ЗСУ) щодо оборони нашої держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності, стало ще більш вагомим, що актуалізувало питання правового статусу цього військового формування загалом та адміністративно-правового статусу військовослужбовця ЗСУ зокрема. Системний підхід дозволяє розглядати такий статус як комплексне утворення зі складною структурою, що охоплює різні складники, характеристики особи, яка проходить військову службу у ЗСУ. Власне особливості військової служби й зумовлюють специфіку цього статусу. Так, згідно з ч. 1 ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», військова служба – це державна служба особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, іноземців та осіб без громадянства, і пов'язана з обороною України, її незалежності й територіальної цілісності [9]. Невід'ємним складником адміністративно-правового статусу військовослужбовця ЗСУ є адміністративна відповідальність. Хочемо акцентувати, що проходження військової служби передбачено не лише у ЗСУ, але й в інших військових формуваннях, проте, предметом нашої статті є адміністративна відповідальність саме військовослужбовців ЗСУ як складник адміністративно-правового статусу цієї категорії осіб.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику військової служби й статусу військовослужбовців вивчали: В. М. Александров (військова служба як особливий вид державної служби в Україні), І. Ф. Корж (військова служба в Україні: вступ, просування, припинення), В. Й. Пашинський (конституційно-правовий статус військовослужбовців в Україні), та ін. Адміністративно-правовий статус військовослужбовця ЗСУ досліджували С. О. Іщенко, В. Коваль, та ін. За визначенням С. О. Іщенко, це – сукупність прав, обов'язків, адміністративно-правових гарантій, обмежень і заборон, елементів юридичної відповідальності військовослужбовця [3, с. 75]. В. Коваль структуру адміністративно-правового статусу військовослужбовця також дослідив як комплекс елементів, серед яких: обов'язки, права, гарантії реалізації обов'язків та прав, юридична відповідальність [4, с. 94].

Юридичну, зокрема адміністративну, відповідальність вчені розглядають як складник адміністративного статусу військовослужбовця. Питання адміністративної відповідальності військовослужбовців розробляли: О. С. Полякова (адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ), О. П. Снігер'єв (адміністративно-правове забезпечення дисциплінарної відповідальності працівників та військовослужбовців державної прикордонної служби України), О. Г. Ткаченко, В. С. Олійник, С. В. Клименко, та ін. А. О. Гембар та А. С. Краковська, В. П. Кононець, М. Туркот, та інші вивчали питання розмежування адміністративної та дисциплінарної відповідальності військовослужбовців. Більш глибокому розумінню й розкриттю проблематики, окресленої назвою нашої статті, сприяють і результати досліджень таких вчених: В. В. Вернигора (зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення службової дисципліни та законності у військових формуваннях), І. М. Волков і В. І. Перепадя (службова діяльність військовослужбовців Національної Гвардії України), А. Каляева (засади військового співробітництва України в контексті геополітичних змін), В. П. Кононець (особливості адміністративного статусу ЗСУ як суб'єкта взаємодії з громадянським суспільством, механізм адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією), та ін.

Аналіз доступних нам наукових праць щодо адміністративно-правового статусу військовослужбовця дозволяє констатувати, що вітчизняні вчені достатньо ґрунтовно розробили різні аспекти цієї проблеми, проте, у зв'язку зі своєю актуальністю вона продовжує притягувати науковий інтерес. Більш глибоко дослідження потребує питання адміністративно-правової відповідальності військовослужбовців саме Збройних Сил України.

Мета статті – визначити поняття, розкрити сутність, а також систематизувати принципи адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ як невід'ємного складника адміністративно-правового статусу цієї категорії осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед, хочемо акцентувати, що адміністративна відповідальність виконує важливу суспільну місію і за своєю сутністю й призначенням є соціально-правовим, а не суто правовим явищем. Це зумовлено завданням Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), якими, відповідно до ст. 1 якого, є: «охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством» [5]. Наразі не можна не погодитися з науковою позицією В. О. Кондратьєва і О. І. Петрової, на думку яких, адміністративна відповідальність – важливий інструмент розбудови України як правової держави, оскільки, застосування цього виду примусу дозволяє здійснювати управління загальносуспільними

справами, зокрема і щодо забезпечення захисту прав та свобод людини. Саме у цьому згадані вчені вбачають суспільне призначення адміністративної відповідальності [6, с. 79].

Згідно зі статтею 26 Закону України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України», залежно від характеру вчиненого правопорушення та провини, військовослужбовці несуть дисциплінарну, адміністративну, матеріальну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність згідно із законом [13]. Деякі ускладнення у практичній реалізації цього припису виникають у зв'язку з необхідністю чіткого й однозначного розрізнення адміністративної відповідальності (відповідальності за військове адміністративне правопорушення) та дисциплінарної відповідальності військовослужбовців ЗСУ. У результаті аналізу законодавства, М. Туркот, до прикладу, вказує, що ці види відповідальності військовослужбовців мають ті ж самі ознаки юридичної відповідальності, а саме: правопорушення як підстава притягнення до відповідальності; регламентований (процесуальний) порядок притягнення до відповідальності; здійснення цієї процедури уповноваженими особами; застосування державного примусу як прояв відповідальності, тощо [15, с. 43].

До критеріїв розмежування наразі відносять такі, як: характер вчиненого правопорушення; коло осіб, яких може бути притягнуто до відповідальності (суб'єкти відповідальності); види стягнень, передбачені до застосування до правопорушника; суб'єкти, які мають право накладати адміністративне або дисциплінарне стягнення [1, с. 7]. Можливо доповнити наведений вище перелік критеріїв або конкретизувати критерій «характер вчиненого правопорушення», вказавши на підставу притягнення до відповідальності. Як вірно зазначає В. П. Кононець, єдиною фактичною підставою притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності є вчинення ними адміністративного проступку [7, с. 493].

Те, що військовослужбовці ЗСУ притягуються до адміністративної відповідальності лише за вчинення військових адміністративних правопорушень, тобто вчинених під час виконання ними військового обов'язку шляхом проходження військової служби, є істотною ознакою і водночас принципом адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ. Повний перелік таких правопорушень закріплений у главі 13-Б КУпАП. Ними є: відмова від виконання законних вимог командира (начальника) (ст. 172⁻¹⁰); самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 172⁻¹¹); необережне знищення або пошкодження військового майна (ст. 172⁻¹²); порушення правил несення бойового чергування (ст. 172⁻¹⁷); порушення правил несення прикордонної служби (ст. 172⁻¹⁸); порушення правил поведінки зі зброєю, а також речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 172⁻¹⁹); розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів (ст. 172⁻²⁰) [5].

Щодо суб'єктів адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ, ними є власне військовослужбовці ЗСУ, які мають особливий статус. Це – особи (громадяни України, які призвані на військову службу та/або прийняття на військову службу за контрактом, а також іноземці та особи без громадянства), які виконують військовий обов'язок шляхом проходження військової служби. Для окремих військових адміністративних правопорушень у КУпАП визначено спеціального суб'єкта – військову службу особу. Відповідними правопорушеннями є: зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем (ст. 172⁻¹³); перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 172⁻¹⁴); недбале ставлення військової службової особи до військової служби (ст. 172⁻¹⁵); бездіяльність військової влади (ст. 172⁻¹⁶) [5].

Для усвідомлення сутності адміністративної відповідальності з'ясуємо мету, з якою до неї притягуються особи, котрі вчинили адміністративне правопорушення. Згідно зі ст. 23 КУпАП, адміністративне стягнення як міра адміністративної відповідальності застосовується до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, з метою її виховання «в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами» [5]. Таке виховне, гуманістичне спрямування адміністративної відповідальності підтверджується і ст. 22 КУпАП, якою передбачено, що орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням [5], що поширюється і на військові адміністративні правопорушення.

Екстраполяція такого підходу законодавця на адміністративну відповідальність військовослужбовців дозволяє розглядати її мету як забезпечення військового правопорядку (порядку проходження/ несення військової служби) та захист його від правопорушень. Поділяємо позицію укладачів науково-практичного видання «Військові адміністративні правопорушення за законодавством України», що адміністративна відповідальність військовослужбовців є «певною гарантією міцності і непорушності військового правопорядку, а також забезпечує належний стан боєготовності та боєздатності військових підрозділів» [1, с. 4]. Саме у цьому полягає її сутність.

У КУпАП не визначено поняття адміністративної відповідальності. Логічно розглядати її як такий вид юридичної відповідальності, що настає за вчинення адміністративного правопорушення (проступку). Згідно зі ст. 9 КУпАП, ним є «протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку

законом передбачено адміністративну відповідальність» [5]. На основі цього законодавчого визначення науковці у своїх працях з тематики нашого дослідження розглядають адміністративну відповідальність переважно саме як таку, що настає за вчинення адміністративного правопорушення (проступку).

В. Б. Авер'янов, Т. О. Коломоєць, та інші дослідники пропонують дещо ширше визначення адміністративної відповідальності, акцентуючи й на інші її ознаки, зокрема, застосування примусового заходу адміністративного впливу. Відтак, адміністративну відповідальність розглядають як: специфічну форму адекватного реагування держави на протиправні дії з боку окремих громадян та юридичних осіб; вид юридичної відповідальності, який передбачає, що до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення (проступок), буде застосовано певний примусовий захід адміністративного впливу. За визначенням В. К. Шкарпицької, адміністративна відповідальність – це специфічна форма негативного реагування держави в особі її органів адміністративної юрисдикції на певну категорію протиправних проявів у формі адміністративних проступків, згідно з якою, особи, що скоїли ці правопорушення, повинні понести адміністративні стягнення в установленій законом формі й порядку [16, с. 31]. На увагу заслуговує підхід Ю. В. Дрофич, яка розглядає адміністративну відповідальність як: «комплексний правовий механізм реагування держави на прояв адміністративної протиправності, що містить матеріально-правові підстави та процесуальний порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення»; комплексне явище, складниками якого є: диференційована адміністративна протиправність, склад адміністративного правопорушення, адміністративне покарання (матеріально-правовий аспект) і процесуальна форма [2, с. 18].

Відштовхуючись від загального визначення адміністративної відповідальності, адміністративну відповідальність військовослужбовців ЗСУ розуміємо як різновид адміністративної відповідальності, що настає за вчинення військового адміністративного правопорушення. Згідно з абз. 3 п. 2 розділу I «Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення [...]», таким правопорушенням є «протиправна винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність військовослужбовця, за яку передбачено адміністративну відповідальність, визначену главою 13-Б КУпАП» [11]. Отже, адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ – це різновид адміністративної відповідальності, що настає за вчинення військового адміністративного правопорушення з метою забезпечення військового правопорядку.

Адміністративна відповідальність здійснюється на певних принципах, вихідних засадах. Маючи певні особливості, зумовлені специфікою статусу відповідної категорії осіб, адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ також ґрунтується на узгодженій сукупності, системі принципів юридичної, зокрема адміністративної, відповідальності. О. М. Соловійова відносить до них: загальні засади юридичної відповідальності, закріплені в Конституції України; принципи адміністративної відповідальності, закріплені в КУпАП та інших нормативно-правових актах; принципи, закріплені міжнародними договорами, зокрема і ті, що стосуються кримінального провадження [14, с. 360]. У рамках нашого дослідження розглянемо дві перші групи принципів.

Насамперед звернемося до Конституції України, згідно зі ст. 29 якої, «Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом» [8], тобто, йдеться про законність як принцип юридичної відповідальності. Слід зазначити, що як такий, перелік принципів адміністративної відповідальності безпосередньо в КУпАП не закріплено. Разом з тим, вимога забезпечення законності при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення закріплена у ст. 7 КУпАП, згідно з якою, притягнення до адміністративної відповідальності та провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності. Застосування заходів адміністративного впливу провадиться уповноваженими на те органами і посадовими особами в межах їх компетенції та у точній відповідності до закону [5].

У ст. 61 Основного Закону України закріплено ще два принципи – «Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер» [8]. Останній прямо перегукується зі ст. 33 КУпАП, згідно з якою, «При накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність» [5].

Істотною ознакою і водночас принципом адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ є те, що притягнення до неї передбачає обмеження майнового (накладення штрафу) або особистого (утримання на гауптвахті на різні строки) характеру.

Аналіз змісту глави 13-Б КУпАП «Військові адміністративні правопорушення» засвідчує принцип співмірності провини/ шкідливості правопорушення та власне покарання. Реалізується цей принцип шляхом обрання органом/ посадовою особою, уповноваженим накладати певне стягнення, однієї з альтернативних санкцій – накладення штрафу або арешт з утриманням на гауптвахті. При цьому, релевантність стягнення до тяжкості проступку й характеристик особи порушника забезпечується також і завдяки тому, що законодавець окреслив нижню і верхню межі відповідальності. До прикладу, «Необережне знищення або пошкодження зброї, бойових припасів, засобів пересування, військової і спеціальної техніки чи іншого військового майна – тягне за собою накладення штрафу від ста до однієї тисячі неоподатковуваних

мінімумів доходів громадян або арешт з утриманням на гауптвахті на строк до десяти діб». Ті самі діяння, «вчинені в умовах особливого періоду, – тягнуть за собою накладення штрафу від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт з утриманням на гауптвахті на строк від десяти до п'ятнадцяти діб» (ст. 172¹² КУпАП) [5].

Висновки. У результаті проведеного дослідження, на основі аналізу відповідного законодавства й наукових праць з проблематики статті, ми дійшли таких висновків. Адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ – це різновид адміністративної відповідальності, до якої можуть притягуватися чітко визначені законом суб'єкти – власне військовослужбовці ЗСУ, а також спеціальні суб'єкти – військові службові особи. Адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ настає за вчинення військового адміністративного правопорушення – протиправної винної (умисної або необережної) дії чи бездіяльності військовослужбовця, за яку передбачено адміністративну відповідальність, визначену главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» КУпАП. Метою адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗСУ є забезпечення військового правопорядку (порядку проходження/ несення військової служби) та захист його від правопорушень. Адміністративна відповідальність військовослужбовців ЗСУ ґрунтується на узгодженій сукупності, системі принципів, серед яких: законність, неможливість подвійного притягнення до адміністративної відповідальності за одне й те саме військове правопорушення, індивідуальний характер, гуманізм, співмірність провини і стягнення, визначення суб'єктів відповідальності та проступків, за вчинення яких вони можуть бути притягнутими до адміністративної відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Військові адміністративні правопорушення за законодавством України. Загальні поняття, адміністративно-правова характеристика, нормативно-правове забезпечення, особливості правозастосування під час воєнного стану, актуальна судова практика. / укл.: Коропатнік І. М., Микитюк М. А., Павлюк О. О., Петков С. В. Київ. ВД «Професіонал», 2023. 516 с.
2. Дрофич Ю. В. Поняття та основні ознаки адміністративної відповідальності: аналіз сучасної адміністративно-правової літератури. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Випуск 73, Частина 2. С. 18-26. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.34>
3. Іщенко С. О. Поняття й ознаки адміністративно-правового статусу військовослужбовця ЗСУ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019. № 37. С. 73-76.
4. Коваль В. Елементи адміністративно-правового статусу військовослужбовців. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 92-95.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-Х в редакції від 20.03.2023. URL: <http://surl.li/fxuuk> (дата звернення: 23.05.2023)
6. Кондратьєв В. О., Петрова О. І. Удосконалення та розвиток правового регулювання адміністративної відповідальності як перспектива забезпечення надійного захисту прав і свобод людини і громадянина. *Вісник ДонНУЕТ*. 2013. № 2 (58). С. 78-85.
7. Кононець В. П. Порівняльно-правова характеристика адміністративної і дисциплінарної відповідальності військовослужбовців. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 492-496. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/119>
8. Конституція України : Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996. № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <http://surl.li/gohoc> (дата звернення: 24.05.2023)
9. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII. URL: <http://surl.li/ppuk> (дата звернення: 23.05.2023)
10. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 2102-IX. URL: <http://surl.li/bqxrpg> (дата звернення: 23.05.2023)
11. Про затвердження Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та [...]: Міноборони України; Наказ, Інструкція від 29.11.2018 № 604. URL: <http://surl.li/fyкух> (дата звернення: 24.05.2023)
12. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII. URL: <http://surl.li/sjsa> (дата звернення: 24.05.2023)
13. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 № 548-IV в редакції від 21.03.2022. URL: <http://surl.li/fyknb> (дата звернення: 24.05.2023)
14. Соловйова О. М. Принцип адміністративної відповідальності та проблеми їх практичної реалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 358-366. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-9/88>
15. Туркот М. Розмежування адміністративної і дисциплінарної відповідальності військовослужбовців. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1 (47). С. 40-47.
16. Шкарпицька В. К. Адміністративна відповідальність військовослужбовців в Україні. *Молодий вчений. Військові науки*. 2018. № 6 (58). С. 31-34.

REFERENCES:

1. Viiskovi administratyvni pravoporushennia za zakonodavstvom Ukrainy. Zahalni poniattia, administratyvno-pravova kharakterystyka, normatyvno-pravove zabezpechennia, osoblyvosti pravozastosuvannia

pid chas voiennoho stanu, aktualna sudova praktyka [Military administrative offenses under the legislation of Ukraine. General concepts, administrative and legal characteristics, regulatory and legal support, features of law enforcement during martial law, current judicial practice]. / ukl.: Koropatnik I. M., Mykytiuk M. A., Pavliuk O. O., Pietkov S. V. Kyiv. VD «Profesional», 2023. 516 s. [in Ukrainian].

2. Drofych Yu. V. Poniattia ta osnovni oznaky administratyvnoi vidpovidalnosti: analiz suchasnoi administratyvno-pravovoi literatury [Concept and main features of administrative responsibility: analysis of modern administrative and legal literature]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii PRAVO. 2022. Vypusk 73, Chastyna 2. S. 18-26. [in Ukrainian] DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.34>

3. Ishchenko S. O. Poniattia y oznaky administratyvno-pravovoho statusu viiskovosluzhbovtisia ZSU [Concepts and signs of the administrative and legal status of a serviceman of the Armed Forces of Ukraine]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia. 2019. № 37. S. 73-76. [in Ukrainian].

4. Koval V. Elementy administratyvno-pravovoho statusu viiskovosluzhbovtisiv [Elements of the administrative and legal status of military personnel.]. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. 2018. № 11. S. 92-95. [in Ukrainian].

5. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on administrative offenses]: Kodeks Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-Kh. URL: <http://surl.li/fxyyk> [in Ukrainian].

6. Kondratiev V. O., Petrova O. I. Udoskonalennia ta rozvytok pravovoho rehulivannia administratyvnoi vidpovidalnosti yak perspektyva zabezpechennia nadiinoho zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna [Improvement and development of legal regulation of administrative responsibility as a perspective of ensuring reliable protection of human and citizen rights and freedoms]. Visnyk DonNUET. 2013. № 2 (58). S. 78-85. [in Ukrainian].

7. Kononets V. P. Porivnialno-pravova kharakterystyka administratyvnoi i dystsyplinarnoi vidpovidalnosti viiskovosluzhbovtisiv [Comparative legal characteristics of administrative and disciplinary responsibility of military personnel]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2020. № 3. S. 492-496. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/119> [in Ukrainian].

8. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 28.06.1996. № 254k/96-VR. URL: <http://surl.li/gohoc> [in Ukrainian].

9. Pro viiskovyi oboviazok i viiskovu sluzhbu [About military duty and military service]: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 № 2232-XII. URL: <http://surl.li/ppuk> [in Ukrainian].

10. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [About the introduction of martial law in Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 № 2102-IX. URL: <http://surl.li/bqxpq> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Instruksii z nadannia dopovidei i donesen pro podii, kryminalni pravoporushennia, viiskovi administratyvni pravoporushennia ta [On the approval of the Instructions for providing reports and reports on events, criminal offenses, military administrative offenses and] [...]: Minoborony Ukrainy; Nakaz, Instruksiiia vid 29.11.2018 № 604. URL: <http://surl.li/fykyx> [in Ukrainian].

12. Pro Zbroini Syly Ukrainy [About the Armed Forces of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06.12.1991 № 1934-XII. URL: <http://surl.li/sjsa> [in Ukrainian].

13. Pro Statut vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy [About the Statute of the Internal Service of the Armed Forces of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 24.03.1999 № 548-IV. URL: <http://surl.li/fyknb> [in Ukrainian].

14. Soloviova O. M. Prynstyp administratyvnoi vidpovidalnosti ta problemy yikh praktychnoi realizatsii [The principle of administrative responsibility and problems of their practical implementation]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2022. № 9. S. 358-366. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-9/88> [in Ukrainian].

15. Turkot M. Rozmezhuvannia administratyvnoi i dystsyplinarnoi vidpovidalnosti viiskovosluzhbovtisiv [Separation of administrative and disciplinary responsibility of military personnel]. Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. 2017. № 1(47). S. 40-47. [in Ukrainian].

16. Shkarpytska V. K. Administratyvna vidpovidalnist viiskovosluzhbovtisiv v Ukraini [Administrative responsibility of military personnel in Ukraine]. Molodyi vchenyi. Viiskovi nauky. 2018. № 6(58). S. 31-34. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 25.05.2023